

Вельмишановні читачі журналу "Початкова школа", освітня спільнота та небайдужі до долі України! У цей складний час випробувань пропонується до Вашої уваги обговорення проекту концепції загальнодержавної Програми військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України. Свої пропозиції та зауваження просимо надсилати авторам концепції на електронну адресу: fizroz@ukr.net.

Проект концепції загальнодержавної Програми військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України затверджено на засіданні лабораторії фізичного розвитку Інституту проблем виховання НАПН України (протокол № 3 від 12.03.2015 р.).

Олександр ОСТАПЕНКО,

кандидат педагогічних наук, завідувач лабораторії фізичного розвитку
Інституту проблем виховання НАПН України;

Микола ЗУБАЛІЙ,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії фізичного розвитку Інституту проблем виховання НАПН України

Проект

КОНЦЕПЦІЯ **загальнодержавної Програми військово-патріотичного** **виховання дітей та учнівської молоді України**

Визначення проблем, на вирішення яких спрямована загальнодержавна Програма військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України

Найважливішими завданнями будь-якої держави – захист національних інтересів, гарантування безпеки населенню й територіальній цілісності країни. У Конституції України визначено основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи й суспільства.

Серед найактуальніших проблем – складне соціально-політичне й економічне становище українського суспільства, порушення територіальної цілісності країни, збройні акції терористів у східних регіонах держави. Відтак запровадження військово-патріотичного виховання сприятиме захистові національних інтересів Української держави, відновленню її територіальної цілісності, дасть новий імпульс духовному оздоровленню народу, формуванню в Україні суспільства, яке передбачає трансформацію громадянської свідомості, моральної та правової культури особистості, розквіту національної самосвідомості на ґрунті визнання пріоритету прав людини.

Актуальність військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді зумовлюється потребою Збройних Сил України, Міністерства Внутрішніх Справ, інших військових формувань у призові на військову службу громадян з високим рівнем морально-психологічного та фізичного розвитку, відсутністю в державі ефективної системи підготовки громадян до військової служби й захисту Вітчизни, які можуть у стислі терміни перебудувати свою діяльність відпо-

відно до вимог часу; відсутністю єдиного науково-методичного центру з розробки навчальних програм, методики підготовки молоді до військової служби, критеріїв оцінки військово-патріотичної вихованості; відсутністю в загальноосвітніх навчальних закладах належної навчально-матеріальної бази з допризовної підготовки та військово-патріотичного виховання; рівнем підготовки викладацького складу в загальноосвітніх навчальних закладах з предмета "Захист Вітчизни", що повною мірою не забезпечує якісного викладання цього навчального предмета.

Позитивні результати підготовки громадян до військової служби, захисту Вітчизни можна досягти за умов термінового створення центрів з військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в усіх регіонах України в рамках загальнодержавної системи підготовки громадян до військової служби й захисту Вітчизни. Вирішення цієї проблеми допоможе підвищити ефективність підготовки молоді до військової служби, оптимізувати ресурсні витрати на процес її підготовки, підвищити рівень військово-патріотичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Мета, принципи, завдання та головні напрями військово-патріотичного виховання учнівської молоді

Мета Концепції загальнодержавної Програми військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України полягає у створенні науково-методологічних засад щодо системної і цілеспрямованої діяльності органів державної влади, закладів освіти, центрів військово-патріотичного виховання громадських організацій, які б виховували патріотів

України, молодь, котра бажала б отримати військово-професію й була готова до військової служби та захисту Вітчизни.

Основні завдання військово-патріотичного виховання:

- підвищення статусу військово-патріотичного виховання в українському суспільстві загалом і в системі освіти зокрема;

- зростання престижу військової служби як виду державної служби й культивування ставлення до воїна як до державного службовця;

- створення центрів військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді державних, регіональних та місцевих рівнів;

- виховання в учнівській молоді високої патріотичної свідомості, почуття відданості й любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського й конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів, територіальної цілісності й незалежності України;

- підвищення й розвиток виховних функцій загальноосвітніх навчальних закладів щодо військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді;

- ефективне використання національних традицій, враховуючи сучасний світовий і вітчизняний педагогічний досвід та дослідження психолого-педагогічної науки з військово-патріотичного виховання;

- взаємодія системи освіти з усіма соціальними інститутами щодо інтенсифікації процесу військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді;

- формування в учнівській молоді освітньої, фізичної, психологічної, соціальної, морально-духовної готовності до військової служби та спонування до активної протидії сепаратизму, аморальності, шовінізму й фашизму;

- відродження на нових теоретико-технологічних засадах системи позакласного й позашкільного військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді;

- сприяння популяризації військово-спортивних ігор типу національної дитячо-юнацької військово-спортивної гри "Хортинг – Патріот" та "Сокіл" ("Джура");

- розвиток дитячих, учнівських, молодіжних і громадських організацій, центрів та спортивних шкіл з національного виду спорту України – хортингу з метою розвитку й зміцнення фізичного, морального і духовного здоров'я дітей та учнівської молоді й становлення майбутніх патріотів – захисників Вітчизни;

- внесення до державних стандартів повної загальної середньої освіти змін щодо об'єднання предмета "Фізична культура" з предметом "Захист Вітчизни" в єдине "Військово-патріотичне виховання та фізична культура";

- перенесення викладання предмета "Захист Вітчизни" із 10–11 класів у 7–8 класи, аби підвищити ефективність допризовної підготовки та військово-патріотичного виховання учнівської молоді.

Визначення оптимального варіанта вирішення проблеми на основі порівняльного аналізу

Військово-патріотичне виховання громадян України розглядалося переважно в контексті загальної допризовної підготовки молоді. Наразі в Україні не проводиться системна й цілеспрямована робота з військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді.

Тимчасове вирішення зазначеної проблеми можливе завдяки збільшенню обсягів фінансування в рамках реалізації суміжних державних програм, що охоплюють елементи військово-патріотичного виховання. Проте використання такого підходу не забезпечить цілеспрямованої, комплексної, системної, послідовної і взаємоузгодженої за часом, ресурсами та результатами діяльності органів державної влади й громадськості щодо військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України.

Використання програмного методу дасть змогу створити єдині нормативно-правові, інституційні, організаційно-методичні умови, поєднати критерії ефективності, повного залучення та максимального використання можливостей органів державної влади, загальноосвітніх навчальних закладів і громадськості щодо військово-патріотичного виховання української молоді.

Шляхи вирішення проблеми. Термін виконання загальнодержавної Програми військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді

Реалізувати Програму військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України передбачається упродовж 2015–2020 років. Концептуально це означає:

- створення спільно з Міністерством оборони України, Міністерством освіти і науки України, Міністерством молоді та спорту України, іншими міністерствами та відомствами, а також органами державної влади, місцевого самоврядування, громадськими організаціями, спілками та фондами центрів військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в усіх регіонах України;

- створення з вище названими установами і організаціями кадрового складу для центрів військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді, які були б спроможні успішно здійснювати виконання поставлених завдань;

- розробка спільно з Міністерством оборони України, Міністерством освіти і науки України, Міністерством молоді та спорту України, іншими міністерствами й відомствами, а також органами державної влади, місцевого самоврядування й громадськими організаціями Програми військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України;

- врахування завдань військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в загально-

освітніх навчальних закладах, центрах з військово-патріотичного виховання, громадських організаціях та об'єднаннях під час формування місцевих і регіональних бюджетів, концентрації фінансових та матеріальних ресурсів для реалізації зазначених завдань і залучення позабюджетних ресурсів на вказані цілі;

– створення в усіх регіонах України організаційних структур, здатних забезпечити створення центрів з військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України на базі загальноосвітніх шкіл, громадських організацій та інших соціальних інститутів;

– розрахунок матеріальних і фінансових потреб, спрямованих на вдосконалення навчально-матеріальної бази військово-патріотичного виховання та вивчення предмета "Захист Вітчизни" в загальноосвітніх навчальних закладах.

Очікувані результати виконання Програми військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України, визначення її ефективності

Найважливіша умова ефективності роботи з військово-патріотичного виховання – постійний аналіз її стану на основі узагальнених оціночних показників. Ці показники допоможуть визначити не лише стан військово-патріотичного виховання в цілому, а й окремі аспекти цієї роботи.

Виконання Програми дасть змогу:

✓ підвищити статус військово-патріотичного виховання в суспільстві загалом і в системі освіти зокрема;

✓ підняти престиж військової служби як виду державної служби й культивувати ставлення до солдата як до державного службовця;

✓ утвердити у свідомості громадян об'єктивну оцінку ролі війська в українській історії, спадкоємності розвитку Збройних Сил у відстоюванні ідеалів свободи й державності України та її громадян від княжої доби, Гетьманського козацького війська, військ Української народної республіки, Січових стрільців, Української повстанської армії до часів незалежності;

✓ сформувати психологічну й фізичну готовність молоді до виконання громадянського та конституційного обов'язку щодо відстоювання національних інтересів і незалежності Української держави, підвищення престижу й розвитку мотивації молоді до державної й військової служби та захисту Вітчизни;

✓ відродити й розвивати українське козацтво як важливе підґрунтя військово-патріотичного виховання молоді;

✓ забезпечити духовну єдність поколінь, виховання поваги до батьків, людей похилого віку, турботу про людей з особливими потребами;

✓ набути необхідних знань про завдання Збройних Сил України, їх характерні особливості; засвоїти основи захисту Вітчизни, цивільного захисту, медичних знань і безпеки життєдіяльності;

✓ сформувати й удосконалити життєво необхідні знання, уміння й навички молоді щодо захисту Вітчизни та військово-патріотичного виховання;

✓ підготувати учнів до професійної, військової орієнтації й служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, визначених чинним законодавством;

✓ сформувати вірність бойовим і національно-історичним традиціям, військовому обов'язкові, присязі та військовому статуту; підвищити рівень дисциплінованості, конструктивної соціально-комунікативної, громадсько-корисної діяльності;

✓ підвищити рівень громадянської ідентичності, відчуття належності до рідної землі, народу; визначити духовну єдність поколінь і спільність культурної спадщини; утвердити почуття патріотизму, відданості служінню Батьківщині.

Кінцевим результатом реалізації Програми військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України передбачається позитивна динаміка зростання рівнів військово-патріотичної вихованості молоді в країні, активізація формування в учнівської молоді освітньої, фізичної, психологічної, соціальної і морально-духовної готовності до військової служби й захисту Вітчизни, а також активної протидії сепаратизму, аморальності, шовінізму й фашизму.

Оцінка фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для виконання Програми військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України

Виконання Програми фінансуватиметься за рахунок коштів державного й місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством. Оцінка матеріально-технічних і трудових ресурсів проводиться з урахуванням основних прогнозованих показників економічного й соціального розвитку, які подаються разом із проектом закону про Державний бюджет України на відповідний рік, інших документів, затверджених в установленому порядку. Обсяги фінансування Програми уточнюються під час складання проекту Державного бюджету України на відповідний рік у межах видатків, передбачених для кожного головного розпорядника коштів.

Остаточна оцінка фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для виконання Програми (з обґрунтуванням обсягів фінансових ресурсів за джерелами фінансування та результатами проведення оцінки реальних можливостей ресурсного забезпечення виконання Програми за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та інших джерел), проводиться після узагальнення пропозицій, що надійшли від міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади під час розроблення проекту загальнодержавної Програми військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді України.